

Året runt

Docentenhandleiding

Ellen de Bot
Elsa Kleine

uitgeverij | **C**
coutinho

bussum 2020

Deze [docentenhandleiding](#) hoort bij *Året runt – Basis cursus Zweeds* van Ellen de Bot en Elsa Kleine.

© 2020 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvO.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN 978 90 469 0700 9 (tekstboek) / 978 90 469 0701 6 (oefenboek)

NUR 630

Beste docenten,

Året runt is gericht op volwassen Nederlandstaligen die Zweeds als vreemde taal (willen) leren. De methode leidt op tot niveau A2 van het Europees Referentiekader (ERK). De inschatting is dat gemiddeld twee lessen van anderhalf uur nodig zijn om een hoofdstuk uit het tekstboek door te werken. In deze docentenhandleiding vindt u meer informatie over de onderdelen van de methode, praktische aanwijzingen per les, didactische achtergronden en tot slot werkvormen en variaties voor het talenonderwijs.

Ellen de Bot en Elsa Kleine
juni 2020

Inhoud

1	Praktische beschrijving van de cursus	6
1.1	Tekstboek	6
1.2	Oefenboek	7
1.3	Website	7
1.4	Docentenmateriaal	8
2	Didactische achtergronden	9
2.1	Europees Referentiekader (ERK)	9
2.2	Typologie van Neuner	10
2.3	Betekenisvol oefenen	10
3	Aanwijzingen per les	12
3.1	Tekstboek	12
3.1.1	Algemeen	12
3.1.2	Hoofdstuk 0: Klara, färdiga ... Uttal!	12
3.1.3	Hoofdstuk 1: Januari	12
3.1.4	Hoofdstuk 2: Februari	13
3.1.5	Hoofdstuk 4: April	13
3.1.6	Hoofdstuk 6: Juni	13
3.1.7	Hoofdstuk 7: Juli	13
3.1.8	Hoofdstuk 9: September	14
3.1.9	Hoofdstuk 10: Oktober	14
3.1.10	Hoofdstuk 11: November	14
3.1.11	Hoofdstuk 12: December	14
3.2	Oefenboek	14
3.2.1	Algemeen	14
3.2.2	Hoofdstuk 9: September	15
	Bijlage:	
	Werkvormen en variaties voor het talenonderwijs	16
1	Leesvaardigheid	16
1.1	Voorspellen en controleren	16
1.2	Structureren	17
1.3	Tekstbegrip	17

2	Luistervaardigheid	18
2.1	Voorafgaand aan het luisteren	18
2.2	Oriënterend luisteren	19
2.3	Verstavaardigheid	19
2.4	Begrijpend luisteren	19
3	Schrijfvaardigheid	20
3.1	Stap voor stap naar eigen tekstproductie	20
3.2	Andere schrijfoefeningen	20
4	Spreek- en gespreksvaardigheid	21
5	Dictoglos	23
6	Woordenschat	23
7	Aanbevolen literatuur en websites	24

1 Praktische beschrijving van de cursus

Året runt is bestaat uit een tekstboek, een oefenboek en een website. Het tekstboek is in eerste instantie bedoeld voor gebruik in de les met een docent en cursisten. De inschatting is dat gemiddeld twee lessen van anderhalf uur nodig zijn om een hoofdstuk uit het tekstboek door te werken. Het oefenboek en online materiaal kan door de cursist zelfstandig doorgewerkt worden.

1.1 Tekstboek

- Het tekstboek van Året runt begint met een inleidend hoofdstuk waarin de uitspraak uitgebreid wordt behandeld. Daarna volgen twaalf hoofdstukken: één voor elke maand van het jaar.
- Elk hoofdstuk begint met een uitnodiging aan de cursisten: ze maken bij de betreffende maand een woordspin met Zweedse woorden (in het boek aangeduid met *ordmoln*: woordwolk).
- In ieder hoofdstuk zijn lees- en luisterteksten opgenomen, uitleg over grammatica en bijpassende oefeningen, en spreek- en luisteroefeningen. Alle Zweedse teksten zijn ook te beluisteren.
- In elk hoofdstuk zijn korte teksten opgenomen die iets vertellen over de culturele gewoonten, gebruiken en tradities in Zweden; ze sluiten aan bij de betreffende maand.
- Er is in alle hoofdstukken veel aandacht voor communicatie. Cursisten gaan over uiteenlopende onderwerpen met elkaar in gesprek.
- Achter in het tekstboek is een lijst opgenomen van grammaticale termen met voorbeelden.

De volgende pictogrammen worden gebruikt in het tekstboek:

- een oefening
- een spreekoefening
- een luisteroefening, met audio online
- uitleg van de grammatica
- woordenschat
- materiaal of een link online

Aan het begin van het tekstboek staat een overzicht hoe Året runt te gebruiken, gericht op de cursist.

1.2 Oefenboek

- Het oefenboek van *Året runt* bevat oefeningen die aansluiten bij de behandelde stof in het tekstboek. Aan het einde van ieder hoofdstuk zijn herhalingsoefeningen opgenomen (behalve in Januari).
- In sommige gevallen zijn er in zowel het tekstboek als het oefenboek oefeningen over een bepaald grammaticaal onderwerp opgenomen. De oefeningen in het tekstboek kunt u klassikaal bespreken om te bepalen of de cursisten het onderwerp in kwestie hebben begrepen. Met het oefenboek kunnen ze dan zelf aan de slag.
- Elk van de hoofdstukken sluit af met een woordenlijst, onder het kopje 'Woordenschat', gevolgd door enkele oefeningen.
- Achter in het oefenboek is een uitgebreid grammaticaoverzicht opgenomen met veel voorbeelden.

De volgende pictogrammen worden gebruikt in het oefenboek:

- een oefening
- een herhalingsoefening
- een woordenschatoefening
- een link online

Aan het begin van het oefenboek staat een overzicht hoe *Året runt* te gebruiken, gericht op de cursist.

1.3 Website

- Op de website bij *Året runt* zijn audio-opnamen te vinden van de luisteroefeningen uit het tekstboek. Daarnaast zijn, ter ondersteuning, ook de Zweedse teksten en de uitspraak van de klanken te beluisteren (hoofdstuk 'Klara, färdiga ... Uttal!').
- Op de website is ook divers materiaal bij oefeningen uit het tekstboek te vinden, denk aan (links naar) liedjes, kaarten of weblinks die geraadpleegd moeten worden.
- Per hoofdstuk zijn extra grammatica-, luister- en woordenschatoefeningen opgenomen. Deze extra oefeningen zijn voor cursisten die naast het aanbod in het oefenboek leerstof willen herhalen en/of extra uitdaging zoeken.
- Om te kijken hoe de cursist ervoor staat zijn er tussentijdse toetsen opgenomen, de zogenoemde kwartaaltoetsen; vier in totaal. (Zie voor de kwartaaltoetsen ook paragraaf 1.4 'Docentenmateriaal').
- Tot slot zijn op de website complete woordenlijsten, antwoordmodellen bij de oefeningen uit het tekst- en oefenboek en de kwartaaltoetsen opgenomen alsook leuke en nuttige links. Dit is ter ondersteuning bij de zelfstudie.

1.4 Docentenmateriaal

De kwartaaltoetsen met de bijbehorende antwoorden op de website kunt u na ieder derde hoofdstuk afnemen (dus na Mars, Juni, September en December). Ze bevatten grammaticaopgaven over lesstof uit de voorgaande drie hoofdstukken. De toetsen zijn in eerste instantie een hulpmiddel voor u als docent, maar ze zijn ook in te zien door de cursisten, in verband met de mogelijkheid tot zelfstudie (zie ook paragraaf 1.3).

We ronden hiermee de korte praktische beschrijving van de cursus af. In het vervolg van deze handleiding vindt u:

- didactische achtergronden (Hoofdstuk 2);
- korte didactische en organisatorische aanwijzingen per les (Hoofdstuk 3);
- een uitgebreide verzameling suggesties om te variëren in de werkwijze, afhankelijk van uw doel en lessituatie (Bijlage).

2 Didactische achtergronden

2.1 Europees Referentiekader (ERK)

In deze cursus volgen we de richtlijnen van het Europees Referentiekader (ERK), een standaard voor taalniveaus in het vreemdetalenonderwijs in heel Europa.

Het ERK onderscheidt drie niveaus: een basisniveau (A), een middenniveau (B) en een gevorderd niveau (C). Per niveau zijn er twee subniveaus: niveau 1 en 2. Elk niveau is beschreven in descriptoren. Voor een uitgebreide toelichting op de descriptoren kunt u het boek *Moderne vreemde talen in de onderbouw* van F. Staatsen & S. Heebing (2015) raadplegen.

Hieronder volgt een kort overzicht van de eerste vier niveaus.

Basisgebruiker	
A1	- Begrijpen en gebruiken van dagelijkse woorden en zinnen; - Vertellen over de persoonlijke situatie; - Reageren op simpele wijze met korte woorden en standaardzinnen; - Gesprek voeren met een gesprekspartner die langzaam en duidelijk praat en begrip toont.
A2	- Begrijpen van zinnen en uitdrukkingen die regelmatig voorkomen; - Begrijpen van zaken die van direct belang zijn; - Simpele, alledaagse conversaties voeren en begrijpen in de persoonlijke sfeer.
Onafhankelijke gebruiker	
B1	- Begrijpen van standaardteksten over alledaagse, vertrouwde zaken; - Zich kunnen redden in de meeste situaties tijdens reizen; - Eenvoudige teksten kunnen produceren over onderwerpen die vertrouwd of van direct belang zijn; - Beschrijven van zaken die te maken hebben met ambitie, dromen, verwachtingen, plannen.
B2	- De hoofdgedachte van ingewikkelde teksten over abstracte onderwerpen begrijpen; - Zo vloeiend en spontaan kunnen reageren dat normale conversaties met moedertaalsprekers mogelijk is zonder inspanningen; - Duidelijke en gedetailleerde teksten produceren en zorgvuldig argumenteren.

Aan het ERK zijn de volgende uitgangspunten van deze cursus ontleend:

Er wordt gewerkt volgens de descriptoren van niveau A1 tot niveau A2.

De nadruk in de cursus ligt op taalhandelingen en communicatie. Grammatica is hierbij ondersteunend.

2.2 Typologie van Neuner

Voor een goede opbouw in de opdrachten en oefeningen in deze cursus is de typologie van Neuner gevolgd. Deze typologie beschrijft de vier fasen A t/m D: van receptieve opdrachten via reproductie naar vrije productie en van gesloten opdrachten via half open naar open opdrachten.

Fase A: In fase A wordt aandacht besteed aan het begrijpen van gesproken en geschreven teksten. De vaardigheden luisteren en lezen staan dus centraal.

Fase B: In fase B worden taalmiddelen aangeboden en geoefend waarbij nog weinig eigen inbreng van de cursist wordt gevraagd. De oefeningen zijn sterk gestuurd en gericht op reproductie. Een voorbeeld daarvan is het vormen van zinnen volgens een gegeven, vaste structuur.

Fase C: In fase C oefent de cursist in het toepassen van wat in fase B is geleerd, maar deze keer met inbreng van eigen ideeën. Dat kan bijvoorbeeld een dialoog zijn die uitgewerkt moet worden.

Fase D: Tot slot is het in fase D de bedoeling dat de cursist communiceert zonder of met weinig hulpmiddelen in een gespreksituatie of een schrijfo opdracht.

In deze cursus is ernaar gestreefd om bij elk onderwerp alle fasen te doorlopen, maar in het begin kunnen fase C en zeker fase D nog niet vaak gehaald worden.

2.3 Betekenisvol oefenen

Een ander belangrijk uitgangspunt dat in deze cursus is gehanteerd, is dat de oefeningen zo veel mogelijk betekenis hebben. Dat wil zeggen dat de oefeningen in een realistische situatie geplaatst zijn, dat de taal die opgenomen of geproduceerd wordt in een context staat, en dat er bij oefeningen ook zoveel mogelijk echt gecommuniceerd wordt. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld losse vertaalzinnen, grammaticale invuloefeningen of vraag-en-antwoord oefeningen waarin de cursisten steeds naar de bekende weg moeten vragen.

Het verschil tussen een oefening met en zonder communicatie blijkt duidelijk uit de volgende voorbeelden uit de *Praktische didactiek voor Engels in het basisonderwijs* van Sibilla Oskam. In beide oefeningen gaat het om de structuur *Is it a ...? Yes it is/No it isn't*.

In de eerste oefening zien de leerlingen een plaatje van een pen en een hond, en moeten ze hun gesprekspartner vragen *Is it a shoe?* resp. *Is it an egg?* Dit zijn onzinnige vragen, want de medecursist ziet zelf ook wel dat die hond geen ei is. Maar het brengt een speels element van communicatie in de oefening.

In de tweede oefening doen cursisten in duo's het spel 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet' (*I spy with my little eye*). In deze tweede oefening wordt gevraagd naar een antwoord dat nog niet bekend is en wel interessant is om te weten. Op deze manier vindt er communicatie plaats en is de oefening behalve leuker ook effectiever (Oskam, 2013).

Andere voorbeelden van betekenisvolle oefeningen zijn oefeningen met een informatiekloof, een formulier invullen met persoonlijke gegevens, een informele brief schrijven aan een vriend of kennis, een e-mail schrijven om een hotelkamer of een campingplek te reserveren, een krantenartikel lezen, luisteren naar een informeel gesprek tussen een aantal personen, en zelf een gesprek voeren over alledaagse onderwerpen zoals persoonlijke omgeving, hobby's, sport, vakantie, gezondheid.

3 Aanwijzingen per les

3.1 Tekstboek

De aanwijzingen hierna gaan over onderdelen van het tekstboek.

3.1.1 Algemeen

- *Ordmoln*: elk hoofdstuk begint met een woordwolk, zoals eerder beschreven. Wellicht kennen cursisten al Zweedse woorden die ze kunnen invullen – dat is dan natuurlijk mooi meegenomen, maar u kunt ze ook uitnodigen om te vragen naar nieuwe woorden of uitdrukkingen. Het is belangrijk om aanwezige passieve kennis op deze manier te activeren.
- Bij de hoofdstukken 6 (Juni), 8 (Augusti) en 9 (September) is op de website bij het onderdeel ‘Extra oefeningen’, ‘Luisteroefeningen’ een *diktamen* te vinden: een luisteroefening in dicteevorm. Cursisten kunnen zo’n *diktamen* individueel doen, maar de oefeningen lenen zich ook voor klassikaal gebruik.
- Oefeningen in het tekstboek waarbij aangegeven wordt dat ze geschikt zijn voor tweetallen kunnen uiteraard naar eigen inzicht gebruikt worden als groepsoefening en vice versa.
- De verwijzingen vanuit het tekstboek naar de website zijn per hoofdstuk te vinden onder ‘Hoofdstukken’, vervolgens het desbetreffende hoofdstuk en daarna ‘Materiaal bij het tekstboek’.

3.1.2 Hoofdstuk 0: Klara, färdiga ... Uttal!

- Voor cursisten kan dit taaie lesstof zijn. U kunt dit hoofdstuk aantrekkelijker maken door de oefeningen naar eigen inzicht gespreid aan te bieden. Wij raden u wel aan om in elk geval de eerste twee onderdelen – *Alfabetet* en *Lång eller kort?* – te behandelen voordat de cursisten beginnen met hoofdstuk 1 (Januari).

3.1.3 Hoofdstuk 1: Januari

- *Grundtal*: als extra training bij de getallen kunt u denken aan rollen met dobbelstenen en de cijfers noemen (los of achter elkaar als tiental of honderdtal); korte sommen op het bord; en bingo spelen met bijvoorbeeld een bingo-app.
- Cultuur: *Januari: ett nytt år börjar*: op de website staat een link naar een uitvoering van *Månadsvisan*. U kunt zelf ook een andere uitvoering zoeken en afspelen.
- Oefening 13: in deze oefening worden de begrippen *obestämd form* en *bestämd form* al gebruikt in de invultabel voordat de uitleg van deze begrippen aan de orde is geweest. Naar eigen inzicht kunt u ervoor kiezen deze uitleg vooraf te geven dan wel de oefening socratisch aan te bieden: door de voorbeelden in de oefening kunnen de cursisten zich zelf een beeld vormen van de onderliggende grammatica.

- Oefening 15: op de website staat een link naar het nummer *Fredagsmys*. U kunt zelf ook een andere uitvoering zoeken en afspelen.

3.1.4 Hoofdstuk 2: Februari

- Leestekst *Veckodagar*: op de website staat een link naar een uitvoering van *Veckodagar*. U kunt zelf ook een andere uitvoering zoeken en afspelen.
- Oefening 14: bij het zoeken naar een eenvoudig Zweeds recept kunnen cursisten bijvoorbeeld kijken op:
www.recepten.se/hitta-recept
www.ica.se/recept/
www.recept.com/

3.1.5 Hoofdstuk 4: April

- Oefening 14: Varieer bij voldoende tijd met het *substantiv*: in plaats van *fel* (ett-woord) kunt u een willekeurig *en*-woord of een woord in *plural* kiezen.

3.1.6 Hoofdstuk 6: Juni

- Oefening 5: op YouTube zijn eventueel ook versies van het Zweedse volkslied te vinden; let daarbij op eventuele vertalingen of de duur.
- Cultuur: *Midsommar*: op de website staan links naar een uitvoering van *Små grodorna* en *Helan går*. U kunt zelf ook andere uitvoeringen zoeken en afspelen. Mogelijk zijn de liedjes ook te vinden op een muziekapp als Spotify of Deezer.
- Oefening 9: op de website staat een link naar een uitvoering van *Sommaren är kort* van Tomas Ledin. Het nummer is ook te vinden op een muziekapp als Spotify of Deezer.
- Oefening 13: U kunt de cursisten specifieke opdrachten meegeven door ze te laten vragen naar uiterlijkheden (haar- of huidskleur, kleur ogen, sproeten) of juist kledingstukken of kleuren.

3.1.7 Hoofdstuk 7: Juli

- *Konjunktioner* (2e onderwerp onder ‘Kennen’): het betreft hier de *nevenschikkende* voegwoorden. Door de gehele methode heen wordt de indeling *konjunktioner* (nevenschikkend) versus *subjunktioner* (onderschikkend) aangehouden.
- Oefening 7A: sommige voorwerpen in de lijst kunnen wat gedateerd overkomen. Dit is met opzet gedaan om discussie uit te lokken over het nut om iets wel/niet mee te nemen op vakantie als er nieuwe of praktischere alternatieven zijn.

3.1.8 Hoofdstuk 9: September

- Oefening 13: deze oefening maakt gebruik van woorden over de Zweedse boerensamenleving van vroeger. Dit zijn woorden die voor een groot deel ook nu nog onderdeel zijn van de gemeenschappelijke Zweedse identiteit, maar de inhoud van de oefening sluit misschien niet goed aan bij de doelgroep die u lesgeeft. Naar eigen inzicht kunt u hier kiezen voor een serie woorden over een willekeurig ander onderwerp.

3.1.9 Hoofdstuk 10: Oktober

- Oefening 18: het de bedoeling dat de cursist in de kolommen *Också i (Inte i) Nederländerna/Belgien de röda dagar* invult van het land waar zij/hij woont (of het ontbreken ervan), dus hij/zij vult de kolommen in voor Nederland óf België (of eventueel een ander land, het antwoordmodel geeft daar geen antwoorden voor).

3.1.10 Hoofdstuk 11: November

- Dialoog *Mormor Britta fyller 79*: op de website staat een link naar een uitvoering van *Ja må hon leva*. U kunt zelf ook een andere uitvoering zoeken en afspelen of zelf zingen (met de groep).

3.1.11 Hoofdstuk 12: December

- Oefening 1: zorg voor blanco papier, eventueel al voorgeknipt tot kleinere briefjes.
- Oefening 2: inleidend op deze oefening over Nobelprijswinnaars kunt u ervoor kiezen om met de gehele groep wat informatie over de genoemde personen op te zoeken/te bespreken, in plaats van dit over te laten aan de individuele groepjes.
- Oefening 3: op de website staan links naar een uitvoering van *Natten går tjunga fjät* en *Så mork är natten*. U kunt zelf ook andere uitvoeringen zoeken en afspelen. Mogelijk zijn de liedjes ook te vinden op een muziekkapp als Spotify of Deezer.
- Oefening 8: op de website staat een link naar een uitvoering *Hela tjocka släkten*. U kunt zelf ook andere uitvoeringen zoeken en afspelen. Mogelijk is het liedje ook te vinden op een muziekkapp als Spotify of Deezer.

3.2 Oefenboek

De aanwijzingen hierna gaan over onderdelen van het oefenboek.

3.2.1 Algemeen

- Woordenlijsten: de woordenlijsten bevatten woorden die – naast de woordenschat uit het tekstboek – actief gebruikt moet kunnen worden. De bijbehorende oefeningen zijn bedoeld ter ondersteuning en zelfstudie, maar het kan zinvol zijn er aandacht aan te besteden in de les.

- Oefening W1: het kan nuttig zijn bij de eerste lessen de zinnen na te lopen. Niet alleen grammaticaal, maar ook zodat de zinnen inhoudelijk van waarde zijn. Bijvoorbeeld 'Dit is een huis.' is een correcte zin, maar voegt weinig betekenis toe. Er is weinig context. Een betere zin is bijvoorbeeld: Het rode huis staat in een drukke straat. Of: Ik woon graag in een houten huis met een groene tuin. Bespreek eventueel enkele zinnen in de groep.
- Oefening W2: met deze oefening kunnen cursisten woordenschat opbouwen die voor hen van belang is. Iemand die op vakantie wil naar Zweden heeft mogelijk een andere woordenschatwens dan iemand wiens familie in Zweden woont.
- Oefening W3: een mogelijkheid is dat een groepje cursisten samen aan een mind-map werkt. Samen komen ze sneller op onderwerpen en bijbehorende uitdrukkingen.
- Laat de cursisten elkaars werk bekijken. Zijn er overeenkomsten of verschillen?
- In het oefenboek zitten diverse schrijfoefeningen. U kunt ervoor kiezen deze te behandelen in de les. Cursisten kijken elkaars teksten na, u selecteert er een aantal om deze te bespreken, of u biedt ze aan als extra oefening in de les.

3.2.2 Hoofdstuk 9 September

- Oefening 10: cursisten gaan eerst zelf aan de slag om uit te zoeken wat voor persoonstype ze zijn. In de les gaan ze in tweetallen (of groepen) hierover een gesprek aan. U kunt er ook voor kiezen de hele oefening in de les te laten maken, mist de digitale middelen voorhanden zijn.

Bijlage:

Werkvormen en variaties voor het talenonderwijs

Er zijn soms goede redenen om de gegeven werkvorm in de cursus te laten voor wat hij is en een variant te zoeken die beter aansluit bij de lessituatie. Denk bijvoorbeeld aan grote of kleine groepen, drukke of (te) rustige groepen, veel of weinig tijd, grote of kleine niveaunderschillen, jonge of oudere cursisten, enzovoort.

Hieronder vindt u suggesties voor het variëren van werkvormen.

Ze zijn ingedeeld naar deelvaardigheid. De symbolen   geven aan of de werkvorm respectievelijk individueel, in duo's, in kleine groepjes of klassikaal gedaan kan worden.

De meeste oefeningen zijn zowel mondeling als schriftelijk uit te voeren.

Schrijven en spreken zijn productieve vaardigheden, voor beginners lastiger dan de receptieve vaardigheden lezen en luisteren. Daarom is het extra van belang erop te letten

- dat de oefeningen worden opgebouwd van gesloten naar open;
- dat de thema's herkenbaar en alledaags zijn.

Taalhandelingen die op het beginnersniveau aan bod komen zijn onder andere: groeten en afscheid nemen, zichzelf en anderen voorstellen, feliciteren, bedanken, zich verontschuldigen, iets accepteren of weigeren, om aandacht vragen, het woord nemen, om herhaling of uitleg vragen, en gesprekken beginnen en eindigen.

1 Leesvaardigheid

1.1 Voorspellen en controleren

Deze variaties dienen als voorbereiding op leesoefeningen.

Skimmen

De cursisten bekijken gedurende korte tijd (een halve of hele minuut) een tekst en destilleren er zoveel mogelijk informatie uit.

Titels, koppen en plaatjes

Als skimmen, maar nu leiden de cursisten hun informatie af van de titels, koppen en plaatjes.

Voorkennis activeren

Cursisten maken een inventarisatie van wat ze al weten over een bepaald onderwerp.

Tekstsoorten herkennen

Cursisten proberen de tekstsoort te herkennen aan de hand van vragen van de docent.

Scannen

Cursisten zoeken naar specifieke informatie in een tekst, bijvoorbeeld naar namen of jaartallen, aan de hand van vragen of van een schema dat moet worden ingevuld.

Inhoud van een tekst voorspellen

Cursisten voorspellen waar de tekst over gaat en lezen steeds één alinea om te controleren of de voorspelling klopt.

1.2 Structureren

Het doel van deze variaties is dat cursisten de structuur en verhaallijn van een tekst leren herkennen en begrijpen.

Puzzelen

Cursisten krijgen een tekst die in stukken is geknipt en leggen de stukken in goede volgorde.

Titels en kopjes toevoegen

De cursisten krijgen een ‘kale’ tekst en voegen zelf titels en kopjes toe.

Samenvatting ordenen

Cursisten krijgen een verzameling losse zinnen die ze moeten ordenen. Zo ontstaat een samenvatting van de tekst.

Vertelronde

Iedere cursist in het groepje leest een deel van de tekst. Daarna vertellen de cursisten elkaar wat ze gelezen hebben.

1.3 Tekstbegrip

Bij deze variaties gaat het om oefeningen voor gedetailleerder tekstbegrip.

Woordbetekenis raden

Cursisten raden naar de betekenis van woorden aan de hand van de context.

Gatenteksten invullen

De cursisten ontvangen een tekst met gaten. Ze maken uit de context op welk woord moet worden ingevuld.

Werken met een woordenboek

Cursisten zoeken onbekende woorden op in een woordenboek. Ze kunnen van een korte tekst alle onbekende woorden opzoeken tot ze de tekst woord voor woord begrijpen. Ze kunnen ook (bij een langere tekst) alleen de woorden opzoeken die ze nodig hebben om de strekking van de tekst te begrijpen.

Selectief informatie zoeken

Cursisten zoeken informatie in de tekst aan de hand van vragen.

Sms of telegram maken

Cursisten maken van de tekst een sms-bericht of een telegram door alle minder belangrijke informatie te verwijderen.

Vragen maken

Cursisten maken zelf vragen bij een tekst. Uiteraard kunnen de vragen ook uitgewisseld en beantwoord worden.

2 Luistervaardigheid

2.1 Voorafgaand aan het luisteren

Met deze oefeningen trainen de cursisten zich, voorafgaand aan het luisteren, in het verzamelen van zo veel mogelijk informatie over de tekst. Daarmee wordt het luisteren zelf makkelijker.

Voorspellen

De cursisten voorspellen aan de hand van een afbeelding, een context, een introductie-tekst en/of de opdracht in het boek om wat voor luistertekst het gaat.

Voorspellen met transcriptie

De cursisten bekijken gedurende een korte tijd (bijvoorbeeld een halve minuut) de transcriptie van de luistertekst en halen er zoveel mogelijk informatie uit.

Voorspellen aan de hand van filmfragmenten

De docent laat een (gedeelte van) een filmpje zien zonder geluid. De cursisten voorspellen hoe het luisterfragment verloopt.

Voorspellen aan de hand van vragen

Als de opdrachten hierboven, maar nu geeft de docent een aantal vragen, bijvoorbeeld:

- Wat voor tekstsoort is het (een gesprek, een radiob bericht, een liedje...)?
- Hoeveel personen zijn er aan het woord?
- Waar speelt het zich af?
- Wat is het onderwerp van de tekst?

Voorspellen aan de hand van fragmenten

De docent onderbreekt de luistertekst een aantal keer en vraagt de cursisten te voorspellen hoe het verder gaat. De docent kan ook het begin weglaten en daarnaar vragen.

2.2 Oriënterend luisteren

Luisteren aan de hand van vragen

Cursisten luisteren voor de eerste keer naar een fragment aan de hand van specifieke vragen. Ze moeten bijvoorbeeld aankruisen welke onderwerpen er in de tekst voorkomen, noteren hoeveel personen aan het woord komen, of zoeken naar specifieke gegevens zoals namen of getallen.

Zoek de fout

De cursisten luisteren naar een tekst en lezen mee, bijvoorbeeld een songtekst. In de geschreven tekst zitten fouten, die de cursisten verbeteren tijdens het luisteren. Wanneer het gaat om oriënterend luisteren, moeten het grote betekenisfouten zijn.

2.3 Verstavaardigheid

Dictee

De docent leest een tekst voor en de cursisten schrijven hem op.

Afstrepen

De cursisten krijgen een lijst met woorden. De docent leest de woorden voor. Tijdens het luisteren strepen de cursisten de door de docent genoemde woorden door. (Deze oefening wordt moeilijker als de woorden niet in de gegeven volgorde worden gelezen.)

Gatentekst invullen

De docent leest een gatentekst voor. De cursisten luisteren en lezen mee. Tijdens het luisteren vullen ze de gaten in.

Kniptekst in volgorde leggen

De cursisten krijgen een transcriptie van de luistertekst in stukken geknipt. Tijdens het luisteren leggen ze de stukken in de goede volgorde.

2.4 Begrijpend luisteren

Kniptekst, Gatentekst en Zoek de fout

Deze werkvormen kunnen ingezet worden voor begrijpend lezen als niet de hele tekst wordt gebruikt, maar een samenvatting.

Luisteren en vragen beantwoorden

De cursisten luisteren twee keer naar de tekst. Na de eerste keer beantwoorden ze een aantal gesloten vragen (bijvoorbeeld: waar/niet waar). Na de tweede keer beantwoorden ze een aantal open vragen.

Luisteren en navertellen

De cursisten luisteren naar de tekst en vertellen hem na.

Deze opdracht wordt makkelijker wanneer het luisteren wordt ondersteund met plaatjes, filmbeelden of mimiek (bij voorlezen). Een andere optie om het makkelijker te maken is cursisten te laten meelezen.

Afhankelijk van het niveau kunnen de cursisten navertellen in de eigen taal of in de doeltaal.

Luisteren en samenvatten

Als bij 'Luisteren en navertellen', maar dan schriftelijk: de cursisten luisteren naar de tekst en schrijven een samenvatting.

3 Schrijfvaardigheid

3.1 Stap voor stap naar eigen tekstproductie

Met de volgende oefeningen werken de cursisten in stappen toe naar het schrijven van een eigen tekst in de doeltaal. Wanneer de oefeningen toegespitst worden op (informele) brieven, kan er uiteindelijk (via internet) een correspondentie op gang komen met Zweedstalige mensen (in het buitenland).

De oefeningen kunnen natuurlijk ook los ingezet worden.

Puzzelen

Cursisten krijgen een tekst die in stukken is geknipt en leggen de stukken in een logische volgorde.

Tekst aanpassen

Cursisten lezen een tekst en passen deze aan een andere (zo mogelijk hun eigen) situatie aan.

Tekst aanvullen

Cursisten lezen een incomplete tekst en vullen ontbrekende stukjes in.

Reactie schrijven

Cursisten lezen een tekst en schrijven vervolgens een reactie. Daarbij maken ze gebruik van de woorden en zinnen uit de gegeven tekst.

Punten uitwerken

Cursisten schrijven een tekst aan de hand van gegeven punten.

Brief schrijven aan medecursisten

Cursisten schrijven in tweetallen een tekst aan een ander tweetal. Daarna schrijven ze een reactie op elkaars tekst.

3.2 Andere schrijfoefeningen

Invuloefeningen

Cursisten oefenen het gebruik van grammaticale vormen door woorden of woordgroepen in te vullen. Bij voorkeur vormen de zinnen een samenhangend verhaal.

Twitter of sms

Cursisten oefenen het schrijven van een korte tekst in de vorm van een tweet of een sms-bericht. Uiteraard kunnen ze deze berichten ook versturen en op elkaar reageren.

4 Spreek- en gespreksvaardigheid

Variëren in een dialoog

De cursisten lezen een dialoog waarin een aantal woorden of zinsdelen gemarkeerd zijn. Daarna oefenen ze de dialoog, waarbij ze de gemarkeerde woorden/zinsdelen vervangen door andere.

Interview voorbereiden

De cursisten bereiden een interview voor aan de hand van gegevens op papier. De gegevens kunnen in een schema staan in de vorm van uitgewerkte vragen of ze kunnen verwerkt zijn in een leestekst. In het laatste geval bedenken de cursisten zelf de vragen. Vervolgens oefenen ze het interview in de doeltaal.

Presenteren

De cursisten ontvangen afbeeldingen van bekende personen, bijvoorbeeld sporters, artiesten of politici. Bij elke afbeelding staan enkele kernwoorden in de doeltaal, zoals de naam, de woonplaats, het beroep en een persoonlijk kenmerk. Met behulp van deze kernwoorden stellen de cursisten de persoon op het plaatje voor aan hun medecursisten.

‘Native speaker’

Een cursist speelt de rol van native speaker en is bijvoorbeeld ober, winkelbediende, dokter of agent. Deze cursist krijgt zijn/haar tekst helemaal uitgeschreven op papier en is daardoor in staat om mooie zinnen uit te spreken, boven het eigen productief niveau. De medecursist heeft de rol van toerist en probeert zo goed mogelijk te reageren op de tekst van de native speaker.

Zoek iemand die...

Deze werkvorm is geschikt voor het oefenen van grammaticale structuren. De docent maakt kaartjes met opdrachten die beginnen met ‘Zoek iemand die ...’. De invulling van de opdracht (de te zoeken persoon) hangt af van de structuur die geoefend moet worden. Gaat het bijvoorbeeld om de voltooid tegenwoordige tijd, dan kunnen de opdrachten zijn: ‘Zoek iemand die afgelopen week uit eten is geweest’ en: ‘Zoek iemand die nog nooit een bloemetje voor zijn moeder heeft gekocht’.

Nadat de opdrachten zijn uitgedeeld gaan de cursisten op zoek. Ze stellen aan verschillende medecursisten een vraag ('Heb je weleens ...?', 'Ben je deze week ... geweest?'). De medecursisten verwerken dezelfde grammaticale structuur in hun antwoord.

Verplichte zinnen gebruiken

Met deze werkvorm oefenen de cursisten onverwachte onderbrekingen in een dialoog, bijvoorbeeld vragen om uitleg of vragen om herhaling. Een aantal zinnen als: 'Sorry, kunt u dat herhalen?' worden van tevoren doorgenomen (de zogenoemde 'verplichte zinnen'). Daarna lezen twee cursisten een dialoog voor. Een van de cursisten verwerkt de verplichte zinnen in de dialoog, de ander moet erop reageren.

Andere mogelijke taalhandelingen voor het onderbreken van een dialoog zijn: iemand in de rede vallen, het woord vragen, de ander verzoeken om te mogen uitpraten. Denk ook aan manieren om een (telefoon)gesprek abrupt af te breken.

Meningsvragen beantwoorden in een cirkel

De docent bereidt een aantal meningsvragen voor over een alledaags en herkenbaar onderwerp.

De cursisten gaan in twee cirkels staan, een binnencirkel en een buitencirkel, met hun gezicht naar elkaar toe. De cursisten in de buitencirkel krijgen een vraag van de docent en stellen deze aan de medecursist tegenover zich. De cursisten in de binnencirkel geven antwoord en schuiven daarna één plek op. Zo krijgt ieder in de buitencirkel steeds een nieuwe vraag te beantwoorden. Als de cursisten van het begin weer tegenover elkaar staan, wisselen ze van cirkel.

Verhalen vertellen

De cursisten krijgen een leestekst. Ze krijgen een aantal minuten de gelegenheid om de tekst te bestuderen; daarbij mogen ze aantekeningen maken. Als de tijd is verstreken neemt de docent de teksten in. De cursisten vertellen en met behulp van hun aantekeningen wat ze gelezen hebben.

Een verhaal vertellen in de doeltaal

Met deze oefening werken de cursisten stap voor stap toe naar het vertellen van een verhaal in de doeltaal.

- Stap 1: De cursisten krijgen een afbeelding te zien met daarbij een tekst. Ze lezen de tekst goed door.
- Stap 2: De cursisten zien de afbeelding met dezelfde informatie, maar dan in telegramstijl. De tekst bestaat uit hele werkwoorden en enkele zelfstandige naamwoorden. Aan de hand hiervan reproduceren ze mondeling de inhoud van de tekst (het verhaal).
- Stap 3: De cursisten zien de afbeelding met alleen de hele werkwoorden. Ze reproduceren het verhaal.
- Stap 4: De cursisten zien de afbeelding met enkele trefwoorden, zonder werkwoorden. Ze reproduceren het verhaal.
- Stap 5: De cursisten vertellen het verhaal bij de afbeelding, zonder enige hulptekst.

Voorbeeld:

- 1 *Laura woont in Dordrecht. Haar moeder werkt in de bibliotheek.*
- 2 *Laura: wonen (Dordrecht), werken (moeder, bibliotheek)*
- 3 *Laura: wonen, werken*
- 4 *Laura: Dordrecht, moeder, bibliotheek.*

Bron: Simons, 2011

Raad het plaatje

De docent laat een plaatje zien en vraagt de cursisten om er een setting bij te bedenken. Waar is dit, wie zie je, wat doen de personen op het plaatje, enzovoort. Het gaat niet om feiten, de cursisten mogen fantaseren en kunnen het met elkaar oneens zijn.

Deze oefening kan worden uitgebreid door te beginnen met een klein stukje van de afbeelding en in stappen steeds meer te laten zien. De suggesties voor de setting moeten dan steeds worden bijgesteld (Simons, 2011).

5 Dictoglos

Dictoglos is een werkvorm voor het taalonderwijs, waarbij de interactie tussen taallearners centraal staat. Met deze werkvorm worden veel taalvaardigheden tegelijkertijd getraind.

Een samenhangende, korte tekst (6 tot 20 regels) wordt in verschillende rondes voorgelezen of gelezen, en de cursisten werken samen aan een reconstructie van de tekst.

Bij voorlezen wordt er in de eerste ronde alleen geluisterd. In de tweede ronde maken de cursisten aantekeningen. Vervolgens reconstrueren ze de tekst aan de hand van hun aantekeningen, waarbij ze overleggen en discussiëren. De tekst moet inhoudelijk en grammaticaal kloppen maar hoeft niet letterlijk hetzelfde te zijn als de voorgelezen tekst.

Bij lezen gaan de cursisten actief met de tekst aan de slag: ze omcirkelen, markeren en onderstrepen. Op deze wijze proberen ze te bereiken dat ze de tekst onthouden. Daarna wordt de tekst ingenomen en reconstrueren ze in overleg de tekst.

Bron: Kuiken en Vedder, 2000.

6 Woordenschat

Woordspin maken

De docent zet een begrip op het bord en de cursisten noemen woorden die erbij horen. In *Året runt* begint elk hoofdstuk met een woordspin voor de cursisten, aangeduid met *ordmoln* (woordwolk). De woordwolk is bedoeld om voorkennis te activeren.

Omschrijvingen maken

Bij deze oefening gaat het om het herhalen van een bepaalde verzameling woorden: de docent verdeelt de woorden onder de cursisten. Zij maken bij elk woord een omschrijving in de doeltaal. De omschrijvingen worden voorgelezen en de medecursisten raden om welk woord het gaat.

Woorden indelen in categorieën

De cursisten verdelen woorden in groepen (categorieën). Dit kan met behulp van kaartjes, maar ook door woorden over te schrijven in een tabel. De categorieën kunnen woordsoorten aangeven (werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden), maar ook betekenissen (muziek, sport) of andere kenmerken (vroeger, nu).

Matchen

In de linkerkolom staan woorden, in de rechterkolom omschrijvingen. De cursisten verbinden elk woord met de juiste omschrijving. Deze oefening is ook mogelijk met kaartjes.

In plaats van omschrijvingen kunnen in de rechterkolom ook vertalingen, antoniemen of plaatjes staan.

Woordkaarten maken

Cursisten maken kaartjes van de woorden die ze lastig vinden. Op de voorkant zetten ze het woord, op de achterkant de omschrijving of vertaling. Door het maken zelf blijven de woorden al beter hangen, maar de kaartjes zijn vervolgens ook goed te gebruiken voor overhoren, in tweetallen of individueel (de cursist overhoort zichzelf).

Gatentekst invullen

De cursisten krijgen een gatentekst waarin ze de nieuw geleerde woorden moeten invullen. Ze maken steeds uit de context op welk woord het moet zijn.

Galgje

Het gaat hier om een bekende, klassikale werkvorm die zeer activerend en motiverend werkt.

7 Aanbevolen literatuur en websites**Boeken**

Coole, D. de & Valk, A. (2015) *Actief met taal - Didactische werkvormen voor het talenonderwijs*, 2^e druk. Coutinho

<https://www.coutinho.nl/nl/actief-met-taal-9789046904398>

Dönszelmann, S., Beuningen, C. van, Kaal, A., Graaff, R. de (red.) (2020) *Handboek vreemdetalendidactiek*, 1^e druk. Coutinho

<https://www.coutinho.nl/nl/handboek-vreemdetalendidactiek-9789046907641>

Keijzer, J., Verheggen, K. & Gils, D. van (2016) *Differentiëren in het talenonderwijs – Kleine ingrepen, grote effecten*, 1^e druk. Coutinho

<https://www.coutinho.nl/nl/differentieren-in-het-talenonderwijs-9789046905456>

Knaap, E. van der (2019) *Literatuur en film in het vreemdetalenonderwijs*, 1^e druk. Coutinho

<https://www.coutinho.nl/nl/literatuur-en-film-in-het-vreemdetalenonderwijs-9789046906774>

Kuiken, F. & Vedder, I. (2000) *Dictoglos – Samenwerkend leren in het tweede- en vreemde-taalonderwijs*, 1^e druk. Coutinho.

- Kwakernaak, E. (2015) *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs*, 2^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/didactiek-van-het-vreemdetalenonderwijs-9789046904404>
- Mesie, M., Perry, G. & Rose, P. (2017) *Digitaal – Werkvormen voor het talenonderwijs*, 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/digitaal-9789046905517>
- Minnema, L. (2018) *Woordenstroom*, 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/woordenstroom-9789046906088>
- Olijhoek, V. & Valk, A. (2016) *Taalprikkel – Korte activiteiten voor elke taalles*, 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/taalprikkel-9789046905173>
- Oskam, S. (2013) *Praktische didactiek voor Engels in het basisonderwijs*, 6^e druk. Coutinho.
Ook leverbaar als E-book
<https://www.coutinho.nl/nl/praktische-didactiek-voor-engels-in-het-basisonderwijs-9789046903520>
- Simons, Mathea (2011) Workshop Vereniging voor Levende Talen, gevolgd in Utrecht, november 2011.
- Staatsen, F. & Heebing, S. (2015) *Moderne vreemde talen in de onderbouw*, 5^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/moderne-vreemde-talen-in-de-onderbouw-9789046904107>
- Mesie, M., Perry, G. & Pronk, M. (2019) *Taal in beeld. 45 taalgerichte werkvormen bij beeldmateriaal*. 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/taal-in-beeld-9789046907061>
- Mesie, M., Kammenga, A. (2020) *Unmute. Activerende didactiek voor de online taalles*. 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/unmute-9789046907757>
- Meijer, A (2014). *Praktisch woordenboek Nederlands-Zweeds*. 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/praktisch-woordenboek-nederlands-zweeds-9789046904374>
- Meijer, A (2014). *Praktisch woordenboek Zweeds-Nederlands*. 1^e druk. Coutinho
<https://www.coutinho.nl/nl/praktisch-woordenboek-zweeds-nederlands-9789046903889>
- Van Dale middelgroot woordenboek Nederlands-Zweeds (2015). Van Dale uitgevers.
Van Dale middelgroot woordenboek Zweeds-Nederlands (2015). Van Dale uitgevers.

Websites

- <https://socrative.com/>
Website en app (Android en Apple). Vergelijkbaar met 'de stemkastjes' bij congressen en dergelijke: de docent maakt een vragenlijst (*quiz*), de cursisten sturen hun antwoord; de site genereert daar direct een overzicht van op het scherm. De werkvorm is interactiever te maken door de cursisten tegen elkaar te laten strijden. Vraagt goede voorbereiding en enige behendigheid van de docent. Alle leerlingen hebben een device nodig om mee te kunnen doen.
Voor alle talen (en andere vakken).
- <http://www.wordle.net/>
Maakt een visuele voorstelling van frequentste woorden in een tekst.
Voor alle talen (en andere vakken).

- <https://quizlet.com/nl/>
Je kunt als docent zelf *quizen* (toetsen en oefeningen) maken, maar er staat ook al veel materiaal klaar om te gebruiken. Zie bijvoorbeeld <https://quizlet.com/273990/italian-55essential-verbs-flash-cards> en <https://quizlet.com/3277502/body-parts-flash-cards/> ter inspiratie.
Voor alle talen (en andere vakken).
- <http://www.wrts.nl>
Eenvoudige maar goede tool om woordenschattrainingen mee te maken. De cursist kan uit verschillende versies kiezen. Je kunt de lijsten delen.
Werkt voor alle talen. Voor NT2 kan met tegenstellingen of synoniemen worden gewerkt.
- <http://www.bbc.co.uk/languages/>
Op deze website staat een schat aan materiaal! De ene taal komt wat uitgebreider aan bod dan de andere, maar er zitten juweeltjes tussen.
Voor 33 talen (waaronder Zweeds)
- <https://www.acapela-group.com/demos/> (demo)
Typ een tekst en deze wordt omgezet in gesproken taal. De kwaliteit is niet slecht, de robotstemmen worden steeds beter. Gratis voor particulieren.
Voor Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Mandarijn, Nederlands, Noors, Pools, Portugees, Russisch, Spaans, Turks en Zweeds.
- <https://www.education.vic.gov.au/languagesonline>
Op deze website zijn veel oefeningen te vinden in diverse spelvormen. Bedoeld voor scholieren, maar veel is ook geschikt voor andere beginnende vreemdetaallearners. Daarnaast staan er tips, inclusief duidelijke instructies voor het maken van online spelletjes, oefeningen en stripverhalen. Alle denkbare onderwerpen en talen zijn te gebruiken. Ook bruikbaar voor cursisten; een opdracht kan bijvoorbeeld zijn: maak een online memoryspel met aanwijzende voornaamwoorden.
Voor o.a. Chinees, Frans, Duits, Indonesisch, Italiaans, Spaans en Turks.
- <https://www.languagesonline.org.uk/>
Oefeningen, spellen, puzzels, etc. Er is van alles te vinden, voor cursisten om te doen en voor docenten ter inspiratie.
Voor Duits, Engels, Frans, Italiaans, Latijn en Spaans.
- <http://www.taalwinkel.nl/>
De site is ontwikkeld door de Universiteit van Amsterdam in samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam. Er is veel informatie te vinden over grammatica, uitbreiding van de woordenschat, schrijfstijl en mondeling presenteren.
Voor NT1- en NT2-studenten/hoger opgeleide studenten. (Als docent kun je ernaar verwijzen.)